

Іван Дичко

СТЕЗЯ М. В. КОСТЕНКА

Рецензія на збірку: Костенко Микола. Стезя: Поезія. – Полтава: Полтавський літератор, 2008. – 120 с.

Микола Васильович Костенко – без сумніву, визначне явище нашої української літератури, критики й публіцистики. Його багата, барвиста мова, широка ерудиція, обізнаність у найрізноманітніших сферах людського буття й наукових знань, аж до конкретних питань фізики, математики, астрономії, гідні подиву та захоплення. Результати багатогранної діяльності цієї творчої людини настільки обширні, що їх у короткому дописі й не обійняти. Наразі зупинюся тільки на поетичній збірці “Стезя”, яка вийшла друком минулого року у видавництві “Полтавський літератор” і знову підтвердила зрілість мистецького хисту її автора.

Незважаючи на невеликий обсяг (лише 120 сторінок), книга, тим не менше, розгорнуто висвітлює чітку позицію громадянина, щирого українця, залюбленого в рідний край, мову, пісню, культуру; презентує ліричного героя як суворого викривальника явних і таємних ворогів нашого народу, таврує всяких запродавців, яничар. Епіграфом до збірки, як і до всієї творчості Миколи Васильовича, личили б слова Василя Стефаника: “І все, що я писав, мені боліло”.

Особливо бентежать роздуми письменника-патріота в “Поемі безсоння”. Він передусім до краю відданий своїй малій батьківщині – райському куточку, де народився і зростав:

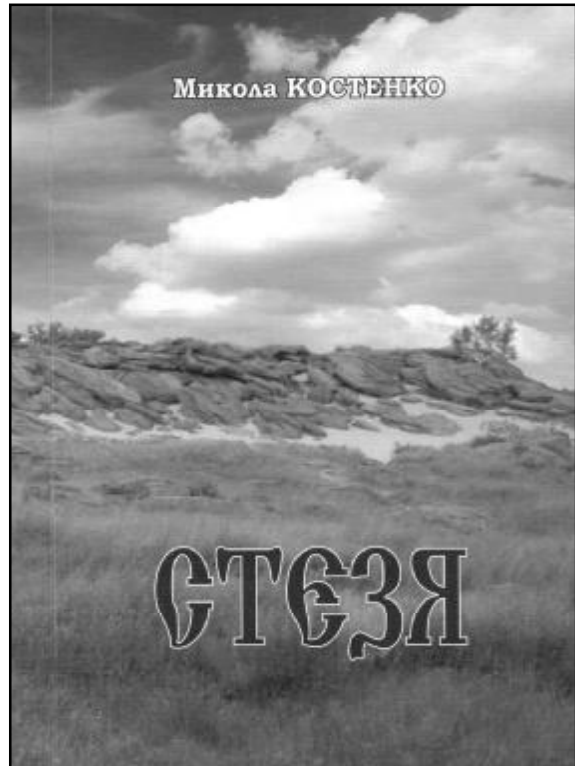
*І поцілую в лоб Челядну гору,
Де рідні тіні пращурів моїх.*

Чари рідної природи – ніби струни, на яких стільки літ грає його душа:

*Не плесо – діамант.
Німію до сльози – колиска Бога!*

*.....
Тут попрощався з довгою журбою,
У тиші взявши радощі прости.*

З цими рядками приходять усвідомлення (або навіть відчуття) тієї незаперечної істини, що вітчизна – невичерпне джерело духовного багатства і душевного здоров'я. Читач, як і автор твору, закохується в природу, в наш многотраждальний і героїчний український степ:

*О, як же нам болять козацькі кості...
Той стогін стверезилого Мазепи,
Та Орликова думка пресвята –
До нас розлогим українським степом
На соколиних крилах доліта.*

*.....
Люблю степи і сліз тут не ховаю,
Шепчу молитви долам і ярам...*

*Або:
Із стовбуром зливаємося спинами,
А губи промовляють слово Боже,
І Батько-Дуб, безбатченком не спіяний,
Ворушить вусом, на Перуна схожий.*

Лірика має велику сповідальну силу, тому все у збірці Миколи Васильовича – з літопису його долі. І перше зауважуємо – він ніколи не ховався від труднощів:

*Мені життя орнамент не плело,
Ваги чимало завдавав на плечі.*

А спогади про бабусю скрашують далеке голодне дитинство:

*Проста, як правда, – що мої слова? –
І в простоті своїй така велична,
Сільська бабуся – матір світова,
Що все спізнала і до всього звична...*

(“Княгиня роду. Бабусі Харитині у Вирій”).

Неодноразово поет звертається до рідної мови – як джерела натхнення, надійної і безвідмовної зброї в битві за виживання нашого народу:

*Сотні літ, у безсмертя задивлений,
По світах свою долю прогіркну несу,
Свою мову – із див усіх диво задимлене –
І красу незбагненну – слов’янську красу.
А на Воркуті:*

*Поглянеш поза містом в далину,
Де сотні тисяч номерів-могілок –
Лише тоді сам зрозумієш силу
Твоєї мови, – для убивць страшну.*

Не зважаючи на цю титанічну силу, якої бояться українофоби, століттями пригнічувана і принижувана, мова потребує тепер нашого захисту:

*І дивно на душі: це ж там козацька Січ –
І слава наша, і тяжка руїна...
Народ мовчить! І день мовчить, і ніч.
Чого мовчиш, народе? Мова гине!
На тій-таки Воркуті:*

*І страшних кладовищ неоглядні поля,
Де немає імен, номери на могилах...
Це некрополь країни-убивці. ГУЛАГ.*

*.....
Тут загинули майже усі молоді,
Імена їх ніхто не встановлює досі.*

*.....
Українські поети – в снігах, де Інта,
Воякі і філософи там... І мадонни...
А невдячність до сьогодні бездонна...*

Все починалося з чутки (про відомий привид, який бродить Європою), а збулася – чума. Повертаючись до причин цієї трагедії нашого народу і у своє голодне дитинство, поет згадує:

*Це сорок сьомий. Голод і руїна,
А в школу – треба віршика читати,
Як Сталін любить нашу Україну,
Яка від нього всюди благодать.
Маразм і тлін. І знов до того йдеться.
Чому чужі підручники в ходу?
А в них “вожді” і за мільярди герці,
За глобалізм, який приніс біду.
Округлі і пусті, брехливі фрази,
Нове кріпацтво, на незгодних – мор.
І українська родова зараза:
Украсти все – й податись за бугор.
Поет у відчаї констатує:
Неправда, що коваль ти сам своєї долі —*

*Розплющать і скують із тебе лемеші
Для оранки чужим на невідомім полі
Упоперек твоїй скаліченій душі.*

І що може вдіяти за таких нелюдських обставин людина – коли скрізь тенета павука? Тому:

*На кожнім з нас є палене тавро
За підступи і помислів, і вчинків,
Бо ще не вибрів з попелу народ...
З цієї саме причини:
Свої повії і легіонери,
Державний рекет, влада, як чума,
Свої продажні, недолугі пера,
З яких отрута капає сама.
Свій підприємець, що не віда честі,
Свій вітфряком прибитий Дон Кіхот,
Свій демократ анархії, нарешті, –
Чи не багато отаких щедрот?*

І голосом волаючого в пустелі в пошуках еліти:

*Де ж ви тепер, авторитети?
Тут зона, пахани – вожді,
І прокурорський тон газети,
І головний герой – крадій.*

Але не приходить Мойсей – скочив прищ недоладний. І тому:

*Поріділе, холодне село –
Ще не знаю, чи близько біда.
Але, людоньки, чом так відлюдно?*

*.....
В гендлярі подались наші лагідні діти,
Потемнішав душею селянський люд.
Над нашими землями серцю мліти,
А вони родять далі іуд!*

*.....
Смерть витає, не спи, народе! –
Українська душа вмира!..*

У відчаї поет хапається за голову:
*Мамо рідна! Вкраїно мила!
Як вирвати корінь твоєї біди?*

Він знає, як це зробити, знає причину наших бід “у краю, де висиха Дніпро”. Владимаріонетка виконує замовлення чужих держав і міжнародних корпорацій, які не зацікавлені в становленні сильної України, оскільки бояться конкуренції з її боку. Те, що ця влада чинить у нашій країні і з нашим народом, називається керуванням деградацією. Чому багата природним ресурсом і трудовим людом Україна нині така злидена й розорюється далі? Де наша культура, де книга, пісня? Де хор Вільовки, де капела бандуристів, де наша національна ментальність у ЗМІ? Немає їх. Вони нищать тихо сапою і виштовхуються в небуття.

Обов'язок поета – бачити далі і глибше, ніж то бачить проста людина. В умовах підступної глобалізації, нівелювання і знеособлення націй, народів і людської особистості, коли саме існування України та українців під загрозою, поет кличе своїх однодумців:

*З тобою ми лишилися людьми
В епоху всездозвільного безсилля.*

І про себе з цього приводу:

*Народжений під знаком затуманеним,
З коліски не належачи собі,
Я, звіром, свербигузами ограненим,
Кусатимуся довго, далекі.*

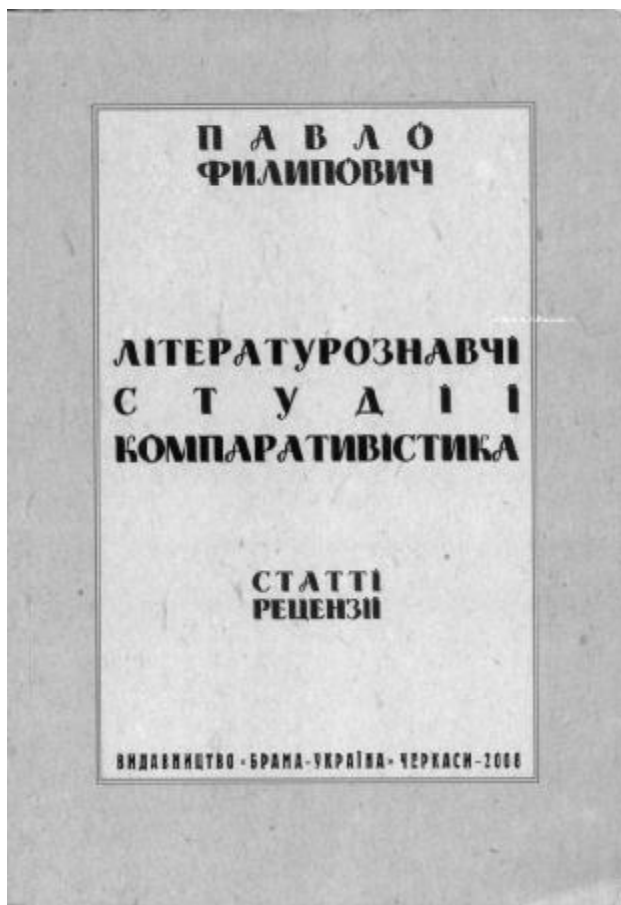
Але і за цих умов митець-патріот закликає не падати духом, боротися до кінця:

*На згайшиці душі, сплюндрованої вчора,
З останнього зерна посій прийдешній хліб.*

Прочитую насамкінець одну фразу з анотації до поетичної збірки “Стезя”: “Його вірші заряджені самоповагою, чесним і відвертим поглядом на життя, в них потужний заряд застороги від можливої втрати моральних цінностей, народжених численними поколіннями українців. До них, до цих цінностей, стежею правди слід рішуче повертатися нині. Бо завтра буде вже запізно”.

Микола Васильович – визнаний лідер Полтавської літературної общини. Він невтомний, тонкий і умілий вихователь молодих талантів; метр; бард; дбайливий і щирий захисник нашої мови і культури. Користуючись нагодою, хочу привітати його тут також і з 70-річним ювілеєм. Многая літа Вам, дорогий друже! Здоров'я, творчої наснаги і успіхів!

ПРЕЗЕНТУЄМО НОВЕ ВИДАННЯ

Павло Филипович.
Літературознавчі студії.
Компаративістика

/ Упоряд., автор передмови
і приміток В. Поліщук.
– Черкаси: Брама-Україна,
2008. – 644 с.

До цього видання включені літературознавчі дослідження талановитого українського поета-неокласика, перекладача і вченого Павла Филиповича (1891–1937), які не входили до раніших видань його праць “Література” (Нью-Йорк – Мельбурн, 1971), “Літературно-критичні статті” (Київ, 1991) і “Шевченкознавчі студії” (Черкаси, 2002). Ці дослідження публікувалися лише в періодичних виданнях чи як передмови до книг конкретних авторів у 1914–1934 роках. Павло Филипович постає у своїх статтях і рецензіях як глибокий і компетентний обсерватор українського і європейського письменства, літературознавець-компаративіст із “неокласичним” поглядом на художнє слово, як один із фундаторів українського літературознавства ХХ століття.

Видання адресується науковцям, учителям, студентам, широкому колу читачів.

